

נִיר קְדוֹשׁ

כשרות עבודת הקרבנות בהיכל

הקדמה

א. "שלא יהא טפל חמור מן העיקר"

ב. שיטת הרמב"ם

ג. שיטת רש"י

סיכום

הקדמה

קדושתו של בית המקדש הינה מעגלים מעגלים: "עשר קדושות הן... לפנים מן החומה מקודש מהם... עזרת כהנים מקודשת ממנה... קודש הקודשים מקודש מהם..." (משנת כלים פ"א מ"ו ואילך). לכל חלק מבית המקדש ייעוד משלו - רובה של עבודת הקרבנות נעשה בעזרה, הטבת הנרות והדלקתם, עבודות לחם הפנים ובזיכיו ועבודת הקטורת היומית נעשות בהיכל, וחלק מעבודת יום הכיפורים (הקטרת קטורת והרצאת דמים) נעשית בקודש הקודשים, כפי ציווי התורה ביחס למיקומה של כל עבודה ועבודה (מלבד העניינים הנזכרים, ישנן עבודות הנעשות לכתחילה מחוץ לבית המקדש, כפרה אדומה, פרים ושעירים הנשרפים ושעיר המשתלח).¹

ישנה התייחסות מפורשת בתורה² ובדברי חז"ל³ לעבודות שאמורות להיעשות בפנים (בעזרה ובהיכל) ונעשו בחוץ (מחוץ לעזרה). באופן כללי, מלבד איסור העבודה בחוץ שדינו כרת, הקרבן עצמו נפסל בעצם הוצאתו מחוץ לעזרה.

השאלה שנבקש לדון בה הינה מה הדין במקרה הפוך - עשיית עבודות חוץ⁴ במקום פנימי וקדוש מהמקום שבו אמורות הן להיעשות (כדוגמת ההיכל וקודש

1 יש מקום לדון עד כמה נחשבות עבודות אלו כחלק מעבודת הקרבנות, ואכמ"ל.

2 ויקרא י"ז, דברים י"ב.

3 בעיקר בפרק י"ג בזבחים, שעוסק ברובו בשחיטה ובהעלאה בחוץ.

נִיר קְדוֹשׁ

הקודשים). האם גם בעבודה שנעשית בהיכל נאמר שנעשתה שלא במקומה והרי היא פסולה, או שמא ניתן לבצע עבודות חוץ בפנים, בין אם בשל העובדה שקדושת המקום הפנימי כוללת את המקום החיצון, בבחינת 'בכלל מאתיים מנה'; ובין אם בשל ההנחה שכל הקפדת התורה על מיקום העבודה היא שלא תיעשה בחוץ, אך אין פסול בעשייתה בפנים, אף שאין זה מיקומה לכתחילה.⁵

כמובן, ניתן גם לחלק בין הקדושות עצמן, ולומר לדוגמה שקדושת ארץ ישראל וירושלים הינה כללית וחלה גם בעזרה ובהיכל,⁶ ולעומת זאת קדושת עזרת נשים מסתיימת עם הכניסה לעזרת ישראל, שבה גדר קדושה שונה.

יש לציין שבעיה נוספת מתעוררת בעשיית עבודת עזרה בהיכל, שכן כל כניסה ללא צורך להיכל אסורה משום 'ביאה ריקנית',⁷ וממילא אם העבודה אסורה גם הכניסה עצמה תיאסר בשל כך. חלק מהדיון בעשיית עבודות חוץ בפנים נוגע בסוגיה זו, ובעז"ה יתבארו הדברים במקום אחר.

א. "שלא יהא טפל חמור מן העיקר"

דיון בעבודות חוץ⁸ שנעשו בפנים מצינו בגמרא⁹ במפורש ביחס לשלושה עניינים: קמיצת מנחה, שחיטת שלמים ואכילת קודשי קודשים. בשלושת המקרים מסקנת הגמרא היא שאם נעשו בפנים – כשרה עשייתם (בתנאים מסוימים, וכפי שיתבאר א"ה), אלא שנצרכים ריבויים מיוחדים לכל עניין.

השאלה המתבקשת היא מה הדין בשאר עבודות חוץ שנעשו בהיכל.¹⁰

-
- 4 בכל מקום שבו נאמר במאמר זה 'עבודות חוץ' כוונתנו לעבודות שדינן להיעשות בעזרה, אלא אם כן צוין אחרת.
- 5 לדרך זאת אין צריך לומר שקדושת ההיכל כוללת את קדושת העזרה.
- 6 הגר"ז במנחות ח ע"ב דן בפשטות שקדושת ירושלים לעניין אכילת קודשים קלים כוללת את ההיכל, אף שלא פשוט לשיטתו לומר שקדושת העזרה כוללת את ההיכל לעניין קודשי קודשים.
- 7 ויקרא ט"ז, ב, ועיין רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ב ה"ב.
- 8 בכל מקום שבו נאמר במאמר זה 'עבודות חוץ' כוונתנו לעבודות שדינן להיעשות בעזרה, אלא אם כן צוין אחרת.
- 9 זבחים סג ע"א ומנחות ח ע"ב.
- 10 יש לציין שהגר"ז על מנחות שם מסתפק בספק זה ונשאר בצריך עיון ללא הרחבה וביאור, בדבריי כאן באתי רק לעורר על דבריו.

כשרות עבודת הקרבנות בהיכל

מובא בגמרא במנחות ח ע"א:

אמר ר' אלעזר: מנחה שקמצה בהיכל - כשרה, שכן מצינו בסילוק בזיכין. מפשט הגמרא נראה שההנחה הפשוטה היא שעבודת חוץ פסולה בהיכל, שכן הסיבה שקמיצת המנחה כשרה בהיכל הינה רק מצד היקשה לסילוק בזיכין שנעשה בהיכל,¹¹ והיא בבחינת יוצא מן הכלל שלא בא ללמד על הכלל.

כך עולה לכאורה גם מהמשך הסוגיה, הדנה בעניין אכילת קודשי קודשים:

ר' יהודה בן בתירא אומר: מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את העזרה שהכהנים נכנסין להיכל ואוכלין בקדשי קדשים ושירי מנחות? תלמוד לומר: "בקדש הקדשים תאכלנו" (במדבר י"ח, י).

לכאורה, ללא הפסוק המפורש בתורה שממנו נלמד שקודשי קודשים נאכלים בהיכל,¹² ההנחה היא שהאכילה שם אסורה, למרות שמפשט הפסוק נראה שקודשי קודשים נאכלים בפנים לכתחילה: "זה יהיה לך מקדש הקדשים... בקדש הקדשים תאכלנו, כל זכר יאכל אתו קדש יהיה לך" (במדבר י"ח, י). מלשון הגמרא ("אם הקיפו נוכרים את העזרה") נראה פשוט שהיתר לאכול הוא בדיעבד – רק במקרה שבו אי אפשר לאכול בעזרה.¹³

מקור הגמרא הוא לכאורה דרשת הספרי בפרשת קרח (פרשה קי"ז):

"בקדש הקדשים תאכלנו" - כרת הכתוב ברית עם אהרן על קדשי הקדשים שלא יהיו נאכלים אלא במקום קדוש. ר' יהודה בן בתירא אומר: הרי הגוים שהקיפו את העזרה, מנין לקדשי הקדשים שנאכלים אפילו בהיכל – תלמוד לומר בקדש הקדשים תאכלנו.

11 למרות שסילוק בזיכין לכתחילה מצוותו בהיכל ואין למדים אפשר משאי אפשר, בכל זאת מצינו מספר מקומות שמשליכים מדיני מנחות זה על זה. עיין לדוגמה במנחות ז ע"ב לגבי מנחה שקמצה בכלי שעל גבי קרקע, וכן שם ח ע"א לגבי השאלה האם מנחה מתקדשת בלא שמן ובלא לבונה.

12 עיין במפרשים על הפסוק הנ"ל (רש"י, רמב"ן ואבן עזרא), החולקים האם כוונת הפסוק לקודש הקודשים כפשוטו או להיכל, ואכמ"ל.

13 מרש"י שם ד"ה "הקיפו" נראה שמדובר במצב שבו יש סכנת נפשות לאכול בעזרה. וכתב הרמב"ם (מעשה הקרבנות פ"י ה"ג): "ואין חטאת ואשם ושירי מנחות נאכלין אלא לזכרי כהונה בעזרה, ואם נאכלו בהיכל נאכלו". ומשמע מדבריו שאכילת קודשי קודשים בהיכל לא מותרת בשעת סכנה, אלא היתרה בדיעבד. והעירו אחרונים (עיין **קרבן אורה** זבחים סג ע"א **ונתיבות הקודש** שם) שלכאורה סברתו היא שמאחר שמותרת שם האכילה בדיעבד, ממילא בזמן אונס הינה מותרת אף לכתחילה. וב**אבן האזל** פירש אחרת, ראה לקמן.

נִיר קְדוֹשׁ

בעל **אבן האזל** (הל' מעשה הקרבנות פ"ה ה"ג) סבור, על יסוד פירוש הרמב"ן לפסוק הנ"ל, שישנה מחלוקת בין תנא קמא לר' יהודה בן בתירה, שלת"ק מתפרש הפסוק "בקדש הקדשים תאכלנו" לאו דווקא כציון מקום, אלא כתיאור החובה לאכול את קודשי הקודשים בקדושה, ולדבריו אין היתר לאוכלם בהיכל. אמנם, גם ת"ק יודה שבדיעבד אם אכלו בהיכל האכילה כשרה, שעל כל פנים קדושת ההיכל אינה פחותה מזו של העזרה.¹⁴

לעומת שני המקרים הקודמים, שבהם נדרש לימוד מיוחד כדי לרבות את הכשרות בהיכל, לגבי שחיטת שלמים מביאה הגמרא (שם ח ע"א):

אמר ר' יוחנן: שלמים ששחטן בהיכל כשרין, שנאמר: ושחטו פתח אהל מועד, ולא יהא טפל חמור מן העיקר.

עצם סברת "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" מצביעה לכאורה על העובדה שקדושת ההיכל (וקודש הקודשים) כוללת בתוכה את קדושת העזרה, וממילא יוכשרו כל עבודות העזרה גם בפנים. הגמרא בהמשך מקשה מדוע אם כן נדרש לימוד מיוחד המאפשר אכילת קודשי קודשים בהיכל ולא נלמד הדבר מהכלל "שלא יהא טפל חמור מן העיקר", ומתרתת שהכלל הנ"ל מתייחס ל**עבודות**, אך בנוגע לאכילה נדרש ריבוי מיוחד, שהרי "אין אדם אוכל במקום רבו". יש לציין שיסוד זה מצמצם במקצת את החידוש שעבודות החוץ שייכות גם להיכל רק לעבודות שיש בהן צד שירות.

אלא שמצינו בין רבותינו הראשונים שהבינו, לענ"ד, שהעיקרון שעבודות העזרה פסולות בהיכל נשאר, והכלל "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" מתייחס באופן ספציפי למקרים מיוחדים. לדבריהם אי אפשר ללמוד ממנו שעבודות העזרה יוכשרו בהיכל, כפי שיתבאר לקמן.

ב. שיטת הרמב"ם

הרמב"ם פסק בהלכותיו על פי פשט סוגיות הגמרא.

לגבי קמיצת מנחה כתב (מעשה הקרבנות פי"ב י"ב): "הקמיצה בכל מקום בעזרה, **ואם קמץ בהיכל כשרה**". לגבי שחיטת שלמים פסק (שם פ"ה ה"ד): "מנין ששוחטים קדשים קלים בכל העזרה אפילו אחורי ההיכל... **ואם שחטם בהיכל כשרים**". ולגבי אכילת קודשי קודשים קבע (שם פ"י ה"ג): "ואין חטאת ואשם ושירי מנחות נאכלין

¹⁴ כך מסביר אבן האזל את דברי הרמב"ם, האוסר אכילת קודשי קודשים לכתחילה, בפשטות אף בשעת הדחק. לענ"ד קצת קשה לומר שיפסוק הרמב"ם כדעה בספרי שלא מוזכרת בגמרא.

כשרות עבודת הקרבנות בהיכל

אלא לזכרי כהונה בעזרה, ואם נאכלו בהיכל נאכלו שנאמר "לכל מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמים בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אותו".

נראה לומר שלפי הרמב"ם באופן עקרוני עבודות חוץ שנעשו בהיכל פסולות, כהבנה הפשוטה בגמרא, מלבד באותם מקרים שנזכרו במפורש בגמרא, ושבעניינם ישנו ריבוי מפורש מפסוקים המכשיר את עשייתם בהיכל. אילו היו עוד עבודות שכשרות בהיכל לדעת הרמב"ם, לכאורה היה מפורש הדבר בהלכותיו. בנוסף, גם לגבי העבודות הנזכרות נקט הרמב"ם לשון דיעבד.¹⁵

כן נראה גם מלשונו לגבי שחיטת שלמים: "ומניין ששוחטים קודשים קלים בכל העזרה, אפילו אחורי ההיכל... ואם שחטן בהיכל כשרים". מוכח מדבריו שישנו חילוק בסיסי בין העזרה (ובכללה אחורי ההיכל) להיכל גופא.

יש לציין שגם לגבי קודשים קלים פסק הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות פ"א ה"ז): "נכנס בשר קדשים קלים להיכל הרי זה כשר", וכתב הכסף משנה שמקור הרמב"ם מהלימוד המובא בזבחים פב ע"ב: "מדמה ולא מבשרה", והסבירו האחרונים (ראה גר"ז ואור שמח) שרק לגבי אכילת קודשי קודשים מוגדר ההיכל כמקום אכילה,¹⁶ אך לגבי קודשים קלים נדרש לימוד אחר להכשירם אם נכנסו להיכל. גם מעניין זה ניתן ללמוד שעקרונות לדעת הרמב"ם אין ההיכל בכלל העזרה.

את הכלל שקבעה הגמרא "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" יסביר הרמב"ם לכאורה כמו שכתבו תוס' (מנחות ח ע"א ד"ה מנחה), והיינו שהוא נוגע רק למלאכות שייחסן הכתוב לאוהל מועד, כשחיטת שלמים (שבה נאמר "פתח אוהל מועד"; ויקרא ג', ב) וכאכילת קודשי קודשים (שבה נאמר "בחצר אוהל מועד"; ויקרא ו', ט, יט) – שבהן אמנם שייך לומר שלא יהיו סביבות אוהל מועד חמורות מן העיקר, ההיכל. לעומת זאת, מלאכות שהתורה לא ייחסה אותן במפורש לאוהל מועד, כקמיצת המנחה, אין שייכת בהן הסברה "שלא יהא חמור טפל מן העיקר", ונדרש לימוד מיוחד כדי להכשירן בהיכל.

15 גם לגבי אכילת קודשי קודשים, שלא כפשט הסוגיה לכאורה, כנ"ל בהערה 13.

16 והסתפק שם הגר"ז מדוע צריך לימוד מיוחד ולא נאמר שההיכל בכלל ירושלים לגבי אכילת קודשים קלים.

יש לציין שמהביטוי "פתח אהל מועד" נלמד בגמרא (זבחים נה ע"ב) דין נוסף: שלמים ששחטן כשדלתות ההיכל סגורות נפסלו.¹⁷ לאור האמור יש להסביר כי עיקר מקום השחיטה הוא בהיכל, וההכשר לשחוט בעזרה הינו רק מכוח פתיחת הדלתות.¹⁸

ג. שיטת רש"י

מפירוש רש"י בפרק קמא דזבחים (יד ע"א) עולה לענ"ד כיוון שונה לחלוטין.

הסוגיה בזבחים עוסקת בהולכת הדם בחטאות הפנימיות, ומובא שגם לדעת ר' שמעון - שבאופן עקרוני סבור שמחשבה אינה פוסלת בהולכה - מחשבה פוסלת בהולכה זו, שכן זוהי עבודה הכרחית: "שאינ יכול לבטלה".¹⁹ ומסביר רש"י שם מדוע אין אפשרות לבטלה על ידי שחיטה בהיכל: "דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל, ועל כרחך הוא שוחט בעזרה".²⁰

כלומר, לפי רש"י באופן עקרוני כל השחיתות שייכות להיכל (שהרי עסוקים אנו כאן בחטאת ולא בשלמים), ואינן פסולות מצד שחיטה שלא במקומה,²¹ אלא מטעם 'צדדי' - פסול שהינו בפשטות רק לכתחילה.²² לאור דברי רש"י יש לעיין האם רק שחיטה, שהיא מלאכה שיש בה נטילת נשמה והוצאת דם לא מבוקרת, תיאסר

-
- 17 ונחלקו הראשונים האם דין זה שייך רק בשלמים או גם בשאר קורבנות.
- 18 ועיין **בשפת אמת** (מנחות ח ע"א) שהסתפק מה הדין בשלמים ששחטן בהיכל פנימה בדלתות סגורות, ונשאר בצריך עיון. ולולי דבריו, היה נראה לומר שכל תכלית פתיחת הדלתות היא יצירת זיקה בין העזרה להיכל - שהרי מאותו פסוק, "פתח אהל מועד", נלמד לפי תוס' עצם ההיתר לשחוט בהיכל - לפי שההיכל הוא המקום העיקרי לשחיטה (באופן עקרוני, ללא סברת 'לאו אורח ארעא' וכדומה), ולכן אין צריך דלתות פתוחות בזמן שחיטה בהיכל. וכן כתב בעל **מנחת חינוך** (מצווה קמ"א). ובמצפה איתן (זבחים סג ע"א) חולק ופוסל. והגר"ז (מנחות ח ע"ב) כתב שיש שני דינים במצווה זו: א. לקיימה בזיקה לקדושת ההיכל, ולפי זה כל שכן שבהיכל השחיטה תהא כשרה; ב. על הדלתות להיות פתוחות – ותנאי זה שייך גם בשחיטה בהיכל, עיי"ש בראיותיו.
- 19 גרסת רש"י והשיטה מקובצת (אות ד') – "שאי אפשר לבטלה". ואולי יש נפקא מינה בין הגרסאות וצ"ע.
- 20 וראה בתוד"ה "שכן" בזבחים סג ע"א המזכיר את רש"י הנ"ל ודן בשיטתו.
- 21 לא נדון כאן בסוגיה שנידונה באריכות באחרונים: האם ההיכל מוגדר כצפון לגבי שחיטת קודשי קודשים.
- 22 כך פירשו בעל **מטה יהודה** על זבחים סג ע"א, **קרבן אורה** על מנחות יד ע"א והרוגוצ'ובר (במכתבי תורה ח').

כשרות עבודת הקרבנות בהיכל

להיעשות בהיכל ושאר עבודות יוכשרו שם, או שכוונת רש"י שכל העבודות לאו אורח ארעא לעשותן במקום המקודש. מפשט לשונו נראה שדווקא לגבי השחיטה נאמר "לאו אורח ארעא".

מכל מקום, נראה שסברת רש"י הינה שהכלל "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" הוא כלל עקרוני, המהווה בניין אב להכשיר, על כל פנים בדיעבד, עבודות חוץ בהיכל. בשיטה מקובצת שם (אות ג') הקשו על רש"י מדברי הגמרא במנחות ששלמים ששחטן בהיכל כשרים, ולא נאסר הדבר מחמת 'לאו אורח ארעא'. אדרבה, נאמר שבאכילה יש חיסרון מצד אורח ארעא, שאין אדם אוכל במקום רבו, אך בעבודה אין פגם כזה. לכאורה יתרץ רש"י שבשלמים אין חיסרון של 'לאו אורח ארעא' שכן התורה כתבה שיש לשוחטם ב'פתח אהל מועד', וממילא יש לרבות שהשחיטה כשרה גם באהל מועד עצמו, אך שאר זבחים מופקעים מההיכל מצד שאין בזה אורח ארעא.²³

השאלה המתבקשת על שיטת רש"י היא מדוע נדרש לדבריו ריבוי מיוחד להכשר קמיצה בהיכל, שבשלמא גבי אכילת קודשי קודשים ברור הריבוי מצד חוסר דרך ארץ כנ"ל, אך לגבי קמיצה דחוק לכאורה לומר שיש בזה צד של 'לאו אורח ארעא'. ונראה לומר, כפי שכתבו תוס' בזבחים (סג ע"א ד"ה שכן), שהלימוד בקמיצה נועד לשלול את ההווא אמינא שמופיעה לפני כן בגמרא, שלפיה אפשר לקמוץ רק ממקום שרגלי הזר עומדות, ולולי ההווא אמינא הנזכרת אמנם היינו אומרים גם ללא לימוד שקמיצה בהיכל כשירה.

יש לציין גם ללשון רש"י בזבחים סג ע"א לגבי הקמיצה: "אלא להכשיר: דלא ליבעי על ירך המזבח צפונה, אלא כל מקום דריסת רגלי ישראל כשר לקמיצה, וכל שכן עזרת כהנים והיכל". לשונו זו מתאימה לדברינו, שהסברה "שלא יהא טפל חמור מהעיקר" היא סברה כללית, המלמדת על כשרות עבודות העזרה בהיכל.

את הסבר רש"י במנחות ח ע"ב - שרק בעת פיקוח נפש מותר להיכנס להיכל לצורך אכילת קודשי קודשים - יש להבין מצד איסור ביאה ריקנית. למרות שהאכילה כשרה בהיכל, מאחר שגם בעזרה ניתן לאכול את קודשי הקודשים הכניסה להיכל לצורך אכילה הינה מיותרת.

23 אלא שלפי זה צריך עיון מאי נפקא מינה בין שלמים לשאר זבחים, לשיטת הקרן אורה הנ"ל שפסול שחיטת חטאת בהיכל הוא רק לכתחילה, שהרי גם שלמים אסורים בשחיטה לכתחילה בהיכל. ואולי יפרש רש"י את כוונת הגמרא במנחות להכשירם אף לכתחילה, וצ"ע.

מרש"י במנחות (ט ע"א ד"ה הא למה לי קרא) משמע שמסברת "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" נלמד שבשר קודשי קודשים לא נאסר בכניסה להיכל מצד **יוצא**, ומהפסוק 'בקדש הקדשים תאכלנו' נלמד ההיתר לעצם האכילה. מדברי רש"י אלו עולה חידוש גדול, והוא שעקרונית ישנו פסול יוצא גם כלפי פנים, מהעזרה להיכל, אלא שסברת "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" מחדשת ששטח העזרה כולל גם את ההיכל – ולפיכך אין כאן כלל יציאה ממקום למקום. לאור זאת מובנת שיטתו, הסוברת שבאופן כללי עבודות העזרה כשרות בהיכל.²⁴

לגבי עצם ההווא אמינא של פסול יוצא בכניסה להיכל ביאר הגר"ז (מנחות ח ע"א) שישנם שני דינים ביוצא: **יוצא ממקום מחיצתו**, ובזה אין הווא אמינא שכניסה להיכל תיחשב יציאה; וכן **יוצא ממקום אכילתו**.²⁵ וכאן, מאחר שההיכל לא ראוי לאכילת קודשי קודשים (ללא הלימוד של 'בקדש הקדשים יאכלנו'), הייתה סברה שייאסר הבשר.

ניתן היה לכאורה להביא ראייה לשיטת רש"י מהגמרא בזבחים דף נו ע"א:

תני תנא קמיה דרב נחמן: כל העזרה היתה קפ"ז על רוחב קל"ה. אמר ליה, הכי אמר לי אבא: כגון זה כהנים נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים, ושוחטין שם קדשים קלים, וחייבין משום טומאה.

לכאורה יש בדברים אלו ללמד ששטח העזרה כולל גם את ההיכל (ואף את קודש הקודשים), אך מהמשך הגמרא נראה שאין הכוונה כפשוטם של דברים, שהרי קודש הקודשים אינו מקום שכהנים נכנסים שם לשחוט קדשים קלים, ודאי שלא לכתחילה, ולפיכך תיחום המקום נועד כנראה למעט עניינים אחרים כרוחב החלונות והדלתות, עובי החומה והלשכות הבנויות לחול ופתוחות לקודש, כמבואר בגמרא הנ"ל, עיי"ש.

²⁴ יש להעיר שרש"י בזבחים סג ע"א ד"ה "שנאמר ושחטו" מזכיר סברה דומה לדברי תוס' הנ"ל, שלפיהם סברת "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" מתייחסת דווקא לשחיטת שלמים שנאמר בה 'פתח אהל מועד' וכו', אך נראה לי שאין זה סתירה למה שכתב רש"י בדף יד ע"א. ניתן לומר שסברת 'לאו אורח ארעא' נדחית בשחיטת שלמים לפי שההיכל הוא מקומם הטבעי, כעבודות שנעשות בהיכל; או שנאמר שבשלמים, ובשאר קודשים קלים, יש הווא אמינא לפסול את שחיטתם יותר מבשאר קודשים בשל 'קלותם', שיש בהם חלק בעלים ובעוד עניינים פחותה קדושתם משל קודשי קודשים, ולכן יש צורך מיוחד להכשיר את שחיטתם בהיכל.

²⁵ כדמצינו (עייני ירושלמי פסחים פ"ז ה"ג) לגבי קרבן פסח בבשר שיצא ממקום החבורה שנאסר

כשרות עבודת הקרבנות בהיכל

סיכום

מצינו מספר גישות בדברי רבותינו הראשונים בשאלת עבודות חוץ שנעשות בהיכל.

לפי הרמב"ם נראה בפשטות שמלבד קמיצת מנחה, אכילת קודשי קודשים ושחיטת קודשים קלים, שלגביהן יש ריבוי מפורש שכשרות הן בהיכל, ייפסלו כל שאר העבודות שנעשות בהיכל. גם עבודות אלו, היתר עשייתן בהיכל הוא בדיעבד. בפשטות סברתו היא שההיכל והעזרה הם שני מקומות שונים שבהם מופיעה הקדושה בגדרים שונים, וכתוצאה מכך הם מקבלים יחס הלכתי שונה. את הסברה "שלא יהא טפל חמור מן העיקר" יסביר הרמב"ם כנראה כתוס' - שההתייחסות הינה רק למלאכות שמקום עשייתן הינו בזיקה לקדושת ההיכל, ולא לעבודות שמקום עשייתן מתייחס לקדושת העזרה עצמה.

יש מקום לדון בדעת הרמב"ם האם פסול שאר העבודות בהיכל נובע מהשוני שבין קדושת היכל לקדושת העזרה, או שמא יש כאן הרחבה של עקרון "לאו אורח ארעא", וצ"ע.

לשיטת רש"י בזבחים נראה לומר שעקרונית כל עבודות החוץ שייעשו בהיכל הינן כשרות (כלשון הגמרא: "אדם עובד במקום רבו"), אלא שעבודות מסוימות כדוגמת שחיטה, ש'לאו אורח ארעא' לעשותן בהיכל, אסורות בו לכתחילה²⁶ (וצריך עיון אילו עוד עבודות נכללות בקטגוריה זאת).

מרש"י ברור לכאורה שקדושת ההיכל כוללת בתוכה את קדושת העזרה בבחינת 'בכלל מאתיים מנה'. נראה שעיקרון זה נלמד לאחר שנשללה ההווא אמינא שבכניסה מהעזרה להיכל ייפסל הבשר מדין 'יוצא', וממילא לפי המסקנה העזרה כוללת בתוכה גם את ההיכל.

26 לדעות האחרונים הנזכרות לעיל.